

Vergaderjaar 2019–2020

29 911

Bestrijding georganiseerde criminaliteit

Nr. 255

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 oktober 2019

Hierbij stuur ik uw Kamer het Jaarverslag RIEC-LIEC 2018 met daarin de resultaten van de tien Regionale Informatie en Expertise Centra (RIEC's) en het Landelijk Informatie en Expertise Centrum (LIEC)¹. Tevens stuur ik u het rapport «Landelijk beeld van ondermijnende criminaliteit»² dat door het LIEC is opgesteld.

Over de stand van zaken van de maatregelen tegen ondermijning wordt uw Kamer per separate brief geïnformeerd (Kamerstuk 29 911, nr. 254).

Jaarverslag RIEC-LIEC

In 2018 hebben de RIEC's en het LIEC het RIEC-LIEC-bestel verder geprofessionaliseerd. Het integraal werken is bij de RIEC's en de partners, waaronder de gemeenten, OM, Politie, FIOD, Belastingdienst, Inspectie SZW en diverse uitvoeringsorganisaties meer en meer tot wasdom gebracht. De RIEC's en het LIEC vormen een belangrijk fundament van de integrale overheidssamenwerking van waaruit door de samenwerkende partners ondermijnende criminaliteit wordt voorkomen en bestreden. Het zicht op ondermijnende criminaliteit bij bestuurders en uitvoerders is mede door toedoen van de RIEC's en het LIEC verdiept en verscherpt. Er zijn inmiddels 127 lokale (integrale) ondermijningsbeelden en een «Landelijk beeld van ondermijnende criminaliteit» opgesteld. Ieder ondermijningsbeeld geeft inzicht in de specifieke lokale situatie en leidt tot meer lokaal bewustzijn, draagt bij aan meer signalen en integrale interventies en geeft meer inzicht in de achterliggende gelegenheidsstructuren. In 2019 en 2020 worden de resterende lokale ondermijningsbeelden opgeleverd.

De tien RIEC's en het LIEC werken intensief samen, informatie en expertise wordt onderling uitgewisseld. Dat maakt het RIEC-LIEC-bestel effectief

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

² Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

tegen ondermijnende criminaliteit. Elk RIEC werkt op basis van de eigen regionale problematiek en uitingsvormen van ondermijning en de eigen expertise aan oplossingen die het hele RIEC-LIEC-bestel ten goede komen.

Door de gezamenlijke inzet van de tien RIEC's en het LIEC is een scherper zicht op ondermijnende criminaliteit verkregen en kan effectiever en efficiënter worden opgetreden. Maar een scherper zicht legt ook zorgelijke ontwikkelingen in heel Nederland bloot zoals de impact van drugscriminaliteit op de maatschappij, mogelijkheden voor het witwassen van crimineel verkregen vermogen, misbruik van sociale voorzieningen en milieucriminaliteit. Een scherper zicht op ondermijnende criminaliteit leidt bij de overheid in den brede ook tot het bewustzijn dat er veel is dat we nog moeten aanpakken. Achterliggende criminele netwerken, ingewikkelde witwasconstructies en onduidelijke financieringen zijn weliswaar geen witte vlekken meer, maar verdere investeringen in kennisdeling en informatievoorziening en -technologie zijn nodig om ook op deze fenomenen meer grip te krijgen.

Het RIEC-LIEC-bestel functioneert degelijk, effectief en betrouwbaar. Maar we zijn er nog niet. Criminelen zijn zeer kapitaalkrchtig en daarmee in staat om kennis, kunde en logistieke middelen in huis te halen zowel als het gaat om technologie als om menskracht. Dat betekent dat ook de samenwerkende partners van het RIEC-LIEC-bestel continu moeten blijven investeren in kennis om slagvaardig te kunnen blijven optreden. De expertise en daarmee de slagkracht van het RIEC-LIEC-bestel moet verder groeien. Hiertoe is vorig jaar een ontwikkeltraject gestart waarin wordt uitgewerkt hoe het RIEC-LIEC-bestel zich de komende jaren zowel inhoudelijk als procesmatig gaat wapenen om de samenwerkende partners nog beter te ondersteunen bij het verder terugdringen van ondermijning.

Landelijk beeld van ondermijnende criminaliteit

Het rapport «Landelijk beeld van ondermijnende criminaliteit» is een exploratief kwalitatief onderzoek, waarin ondermijnende criminaliteit centraal staat. De focus van dit rapport ligt op het beter in beeld brengen van de ondermijnende effecten van diverse vormen van ondermijnende criminaliteit. Dit rapport biedt een aanvullende invalshoek voor het zicht op ondermijnende criminaliteit, naast producten als het Nationaal Dreigingsbeeld georganiseerde criminaliteit van het OM en de politie en de WODC-Monitor Georganiseerde Criminaliteit.

Het rapport is opgesteld vanuit lokale inzichten en ervaringen met ondermijnende criminaliteit.

Het rapport geeft meer zicht op en inzicht in de effecten van ondermijnende criminaliteit en op de onderliggende gelegenheidsstructuren, met als doel een bijdrage te leveren aan het beter bestrijden ervan. De rapportage bevat een beschrijving van enkele fenomenen van ondermijnende criminaliteit: drugscriminaliteit, mensenhandel, fraude en witwassen, aangevuld met praktijkvoorbeelden.

Naast de focus op de effecten van ondermijnende criminaliteit wordt in de rapportage ook de nadruk gelegd op criminele gelegenheidsstructuren en de bestrijding daarvan. Ondermijnende criminaliteit ontstaat overal waar de gelegenheid zich voordoet. Criminelen maken gebruik van de gelegenheden en faciliteiten die de Nederlandse maatschappij hen biedt. Deze faciliteiten worden misbruikt voor verschillende soorten ondermijnende criminaliteit.

De rapportage noemt een aantal aandachtspunten voor het effectiever bestrijden van ondermijning. In de eerste plaats is nog intensievere informatiedeling en samenwerking nodig tussen alle betrokken partijen. Ten tweede wordt aanbevolen om meer in te zetten op het tegengaan van witwassen. Grote sommen aan crimineel geld die vermengd worden met de legale economie verschaffen criminelen de mogelijkheid tot macht en invloed in de samenleving.

Ten derde wordt meer aandacht bepleit voor bewustwording, niet alleen bij lokale overheden, bestuurders en opsporings- en handhavingsdiensten, maar ook bij burgers en bij andere sectoren zoals financiële dienstverleners, de vastgoedsector, sociale dienstverleners en onderwijsinstellingen.

In mijn brief van 15 februari 2019 heb ik uw Kamer geschetst langs welke actielijnen ondermijnende criminaliteit wordt aangepakt.³ Met de maatregelen die in de actielijnen staan genoemd, zijn goede stappen genomen om de aandachtspunten uit dit «Landelijk beeld van ondermijnende criminaliteit» tegemoet te komen. De operationele capaciteit, kennis en expertise worden verder versterkt en er zijn maatregelen getroffen om het zicht op criminele geldstromen te verbeteren. Over de brede aanpak van witwassen hebben de Minister van Financiën en ik uw Kamer op 30 juni 2019 geïnformeerd.⁴ Voorts is de aanpak van ondermijning verbreed naar België en Duitsland door middel van de oprichting van een EURIEC door RIEC-Limburg. Verder zijn naast het Ministerie van Financiën nu ook VWS en SZW nauw betrokken bij het tegengaan van ondermijning en ben ik voornemens om ook de onderwijssector hierbij te betrekken. De versterking van de integrale aanpak wordt mede tot uitvoering gebracht via de versterkingsplannen van de RIEC's en de partners.

Tot slot

Het jaarverslag en landelijk beeld van ondermijning laten zien dat er steeds meer zicht ontstaat op ondermijnende criminaliteit, en dat we steeds beter in staat zijn om de complexiteit en de verwevenheid van ondermijnende criminaliteit met de maatschappij te doorgronden. Maar ondanks het vele goede werk en de intensiveringen van het afgelopen jaar, vergt het grondig aanpakken van ondermijnende criminaliteit de komende jaren een verdere investering. We moeten constateren dat er aanvullende maatregelen nodig zijn om te komen tot een robuuste, toekomstbestendige aanpak om ondermijnende criminaliteit effectief en duurzaam terug te dringen. Dit vraagt om een continue, langdurige, intensieve en gezamenlijke inzet van alle betrokken partijen. De RIEC's en het LIEC vervullen daarbij een onmisbare rol. Ik informeer u separaat over de nieuw te nemen maatregelen.

De Minister van Justitie en Veiligheid,
F.B.J. Grapperhaus

³ Kamerstuk 29 911, nr. 218

⁴ Kamerstuk 31 477, nr. 41